

РОЗДІЛ II

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК: 346.7:343.535

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-86-95>

Богатир Віктор Костянтинович,

аспірант

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8340-6388>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЛІКВІДАЦІЙНОЇ МАСИ БАНКРУТА

У статті проаналізовано положення Кодексу України з процедур банкрутства, які стосуються правового забезпечення формування та реалізації ліквідаційної маси банкрута. Метою статті є визначення неточних норм і положень законодавства, яким встановлено правила формування та реалізації ліквідаційної маси банкрута, і надання пропозицій щодо їх уточнення, зокрема, запропоновано:

- застосування процедур банкрутства, в тому числі ліквідаційної процедури, до некомерційного суб'єкта господарювання через дозвіл включити до ліквідаційної маси майно боржника, яким він володіє, користується та розпоряджається на основі права оперативного управління. Для цього в частині 1 статті 62 КУЗПБ «Ліквідаційна маса» після словосполучення «господарського відання» запропоновано додати словосполучення «або оперативного управління»;

- передачу майна банкрута, виключеного з цивільного та господарського обігу, відповідним особам в установленому порядку на платній основі через включення до частини 4 статті 62 КУЗПБ речення: «Якщо майно, виключене з обігу, знаходиться у складі майна банкрута на законних підставах, передача його здійснюється на платній основі»;

- зміну назви статті 63 КУЗПБ «Продаж майна банкрута» на «Реалізація ліквідаційної маси» з відповідними уточненнями в самому тексті статті.

Ключові слова: суб'єкт господарювання; банкрутство; боржник; банкрут; ліквідація; ліквідаційна маса; майно; право оперативного управління.

Постановка проблеми. Питання формування, оцінки та реалізації ліквідаційної маси є, без перебільшення, центральними в ліквідаційній процедурі банкрутства. В умовах, коли, крім майна боржника, що залишилося у нього на балансі та фактично на момент визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, жодних коштів, ресурсів чи

можливостей він не має, саме від кількості майна та вартості ліквідаційної маси залежатиме, чи всі кредитори задовольнять свої вимоги.

Ще два роки тому українські народні депутати (наприклад, Р. Сидорович), вчені, представники ЗМІ та громадськості піднімали питання щодо того, що господарський процес та процедури банкрутства мають достатньо багато відмінностей, і тому застосування господарсько-процесуальних норм у процедурах банкрутства може створювати лише правові колізії. Так, існує різне розуміння можливості зупинення позовного провадження у справах про банкрутство. Також виникають складнощі у процедурах оскарження, розгляду судом не кредиторських вимог, витребування майна, управління ліквідаційною масою [1].

Сьогодні повноцінно діє Кодекс України з процедур банкрутства (далі — КУЗПБ), норми якого поширюються виключно на відносини, що виникають у процедурах банкрутства та опосередковують реалізацію інтересів різних учасників процедур банкрутства. І процедура ліквідації, що є однією з основних та визначальних у справі про банкрутство, не є винятком. Проте діє Кодекс менше року, через що його норми потребують вивчення та вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень, присвячених пошуку напрямів удосконалення законодавства про банкрутство, зокрема і ліквідаційну процедуру, можна назвати роботи таких українських вчених, як: І. А. Бутирська [2; 3], В. В. Джунь [4], О. М. Зубатенко [5], Ю. В. Кабенюк [6], С. О. Корецька [7], Т. М. Лежнева і С. В. Черноп'ятов [8], Р. І. Пархомчук [9], А. О. Підгородецька [10], Б. М. Поляков [11], С. С. Попадюк [12], О. В. Титова [13] та ін. Проте сучасні відносини в ліквідаційній процедурі потребують додаткових новітніх досліджень.

Зважаючи на викладене вище, **мета статті** полягає у визначенні неточних норм і положень законодавства, яким встановлено правила формування та реалізації ліквідаційної маси банкрута, а також надання пропозицій щодо їх уточнення.

Виклад основного матеріалу. Ліквідаційною масою у частині 1 статті 62 КУЗПБ «Ліквідаційна маса» визначено всі види майнових активів (майно та майнові права) банкрута, які належать йому згідно з правом власності або господарського відання [14]. Майно, яке знаходиться у банкрута на основі умов певного господарського чи цивільно-правового договору (оренди, лізингу, концесії, позики, прокату, зберігання тощо), не може бути віднесено до складу ліквідаційної маси. Також не може бути віднесено до складу ліквідаційної маси майно, яким банкрут володіє, користується та розпоряджається на основі права оперативного управління або оперативного використання майна. Останнє взагалі кілька років тому втратило легітимність у правовому полі України через те, що таке майно використовують відокремлені підрозділи суб'єктів господарювання, які не мають статусу юридичної особи. Оскільки в цивільному праві суб'єкт хибно визначається однією із його характеристик та назвою «юридична особа», то учасник відносин у сфері господарювання без статусу юридичної особи з точки зору цивільного права не є суб'єктом. І навіть приклади з досвіду розвинених європейських держав та положення Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (у ньому немає вказівки на обов'язкову наявність статусу юридичної особи в учасників зовнішньоекономічної діяльності, зокрема в іноземних суб'єктів господарської діяльності) [15] не є аргументом для українських цивілістів та законодавця. У статті 1 КУЗПБ «Визначення термінів» боржником визнано юридичну особу або фізичну особу, в тому числі фізичну особу-підприємця, неспроможного виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав [14]. Відповідно, фізична особа-підприємець та взагалі будь-яка фізична особа, тобто людина, яка є суб'єктом цивільного права, може бути боржником. А відокремлений підрозділ суб'єкта господарювання, який не має статусу юридичної особи та не є особою фізичною, бути боржником або банкрутом не може. Тобто стосовно права оперативного використання майна все зрозуміло.

Питання щодо відсутності в законодавстві положення про можливість входження до складу ліквідаційної маси майна, що перебуває у боржника на основі права оперативного управління, слід розглянути детальніше. Згідно з таким правом майно перебуває у некомерційних суб'єктів господарювання. Правом оперативного управління є речове право суб'єкта господарювання, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом) для здійснення некомерційної господарської діяльності у межах, встановлених Господарським кодексом України (далі — ГК України) та іншими законами, а також власником майна (уповноваженим ним органом) [16, с. 358]. Відповідно до цього права майно передається власником некомерційному суб'єкту господарювання. Часто, керуючись цим правом, господарюють державні заклади охорони здоров'я, заклади освіти та інші державні чи комунальні установи, утворені без мети отримання прибутку.

У статті 1 «Визначення термінів» Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі — Закон України «Про відновлення...») боржником визнавався суб'єкт підприємницької діяльності (далі — СПД) зі статусом юридичної особи або фізична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність [17]. Такі суб'єкти володіють, користуються та розпоряджаються майном на основі права власності чи права господарського відання. Тобто раніше боржником чи банкрутом міг бути лише комерційний суб'єкт господарювання чи громадянин-підприємець. Некомерційний суб'єкт господарювання не міг стати боржником. Питання відновлення його платоспроможності покладалося на власників майна, які надавали своє майно некомерційному суб'єкту господарювання. Можливо, такий крок законодавця був виправданим і власник майна повинен сам вирішувати, чи рятувати фінансово той суб'єкт господарювання, що ним був створений та господарював на основі наданого ним майна, чи дозволити йому бути ліквідованим через неможливість погасити боргові зобов'язання.

Сам поділ суб'єктів господарювання на комерційні та некомерційні, на нашу думку, є застарілим та таким, що вимагає усунення. У науковій літературі наводяться різні види господарської діяльності, визнані некомерційним господарюванням, та різні суб'єкти господарювання, визначені некомерційними. Проте вони хоча і є некомерційними, та все ж надають платні послуги, продають товари, за плату виконують роботи й отримують прибуток від цього. Основним і єдиним критерієм визнання суб'єкта господарювання комерційним повинен бути сам факт отримання прибутку. А напрямок використання отриманих коштів не повинен братися за основу під час прийняття рішення щодо прибутковості суб'єкта. Можемо прогнозувати, що через певний час залишиться один критерій і всі суб'єкти господарювання будуть мати статус СПД [18, с. 32].

Можливо, законодавство України вже почало процес скасування поділу суб'єктів господарювання на комерційні та некомерційні. І саме через це КУзПБ не прив'язується до лише комерційного статусу боржника та банкрута. Так, у статті 1 «Визначення термінів» боржником визнається «юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа-підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав» [14]. Тобто тепер будь-який суб'єкт господарювання та навіть будь-яка людина, що не є підприємцем, може бути визнаний/визнана боржником та банкрутом. Але зробивши спробу зрівняти всі суб'єкти господарювання між собою незалежно від мети отримання та використання прибутку, принаймні перед загрозою банкрутства, законодавець не передбачив можливість некомерційним суб'єктам господарювання відповідати своїм майном на статусі оперативного управління перед кредиторами у процедурі ліквідації. Очевидно, що визначення поняття ліквідаційної маси не було змінено одночасно зі зміною визначення поняття боржника. Вважаємо, що слід запропонувати у частині 1 статті 62 КУзПБ

«Ліквідаційна маса» після словосполучення «господарського відання» додати словосполучення «або оперативного управління».

До складу ліквідаційної маси відносять усі види майнових активів. Узагалі майном у ГК України визнається сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які є вартісними, виробляються чи використовуються в діяльності суб'єктів господарювання та відображені в балансі або враховані в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів. Залежно від економічної форми, якої набуває майно у процесі здійснення господарської діяльності, майнові цінності належать до основних фондів, оборотних засобів, коштів, товарів [19]. Згідно з абзацом 2 частини 2 статті 3 «Оцінка майна та майнових прав» Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» майном, яке може оцінюватися, вважаються об'єкти в матеріальній формі, будівлі та споруди (включно з їх невід'ємними частинами), машини, обладнання, транспортні засоби тощо; паї, цінні папери; нематеріальні активи, в тому числі об'єкти права інтелектуальної власності; цілісні майнові комплекси всіх форм власності [20].

Як зазначено в науковій літературі, на сучасному етапі історичного розвитку майно вийшло за межі здійснення господарських процесів і все частіше зустрічається в інших видах правовідносин. Майно та його правові режими стали складним багатоаспектним інститутом, який функціонує в багатьох соціально-економічних системах. Використання майна дозволяє встановити безліч фактів та відомостей, що мають безпосереднє значення для них. З одного боку, теоретичне підґрунтя визначення, класифікації видів та джерел формування майна дозволяє зрозуміти загальні закономірності, які відображають предмет господарювання, що неможливо не брати до уваги під час вирішення безлічі господарсько-правових питань [21, с. 155]. З іншого боку, сучасні інтерактивні технології ускладнюють роботу ліквідатора, оскільки найближчим часом йому доведеться виявляти нематеріальні активи банкрута, які часто в науковій літературі отримують назву «віртуальні активи». В. С. Мілаш зазначає, що законодавча легалізація поняття «віртуальні активи» стала важливим кроком на шляху до легалізації ринку віртуальних активів та першим етапом становлення інституту віртуальних активів, подальший розвиток якого потребує активізації роботи над розробкою профільного законодавства про віртуальні активи та внесення відповідних доповнень до ГК України та Цивільного кодексу України (далі — ЦК України), Закону України «Про електронну комерцію», податкового, інвестиційного законодавства та інших актів чинного законодавства щодо правового режиму віртуальних активів як особливих об'єктів цивільних/господарських прав [22, с. 102]. Операції з видобутку (генерації, «майнінгу») мають велику схожість із класичними видами господарської діяльності. Різниця між ними полягає лише в легітимації останніх та її відсутності в перших [23]. У разі легітимації таких операцій та операцій із купівлі-продажу криптовалюти, вона як нематеріальний актив банкрута може бути обмінана на кошти в національній валюті, які будуть сплачені кредиторам. А завданням ліквідатора буде виявити її наявність, забезпечити оцінку та реалізацію. Найскладніше виконати першу частину завдання, оскільки однією з основних властивостей операцій із біткоїнами та іншими видами (їх понад 1000) криптовалюти є анонімність [24, с. 37].

До ліквідаційної маси відносять не лише майно, а й майнові права.

С. С. Попадюк зазначає, що законодавець на стадії ліквідації під словом «майно», найімовірніше, має на увазі сукупність речей, а також майнових прав та обов'язків. Відсутність деталізації майна банкрута є певною мірою виправданою, оскільки відчуження майна в цьому випадку є лише одним із багатьох послідовних етапів припинення платоспроможності банкрута, не обтяженим наслідками задоволення чи незадоволення вимог кредиторів, адже кінцева мета є прогнозованою — повне припинення банкрута [12, с. 113]. Майно та майнові права боржника, що після відкриття ліквідаційної процедури став

банкрутом, мають бути виявлені, підраховані та реалізовані. І лише внаслідок отриманої грошової маси будуть задоволені вимоги кредиторів.

На формування ліквідаційної маси впливають й інші правові режими майна, господарсько- та цивільно-правові договори, на основі яких певне майно знаходиться у банкрута. Залежно від виду цих договорів та правового режиму майна визначаються дії ліквідатора та залежить віднесення або невіднесення певного майна чи майнових прав до ліквідаційної маси банкрута. Так, діяльність будь-якого підприємства, зокрема і потенційного боржника чи банкрута, може бути пов'язана з виробництвом, ремонтом, продажем, орендою та взагалі обігом певного майна, яке може бути виключене з обігу. Згідно з ЦК України, зокрема статтею 177 «Види об'єктів цивільних прав», майно та майнові права належать до об'єктів цивільних прав. А за частиною 2 статті 178 «Оборотоздатність об'єктів цивільних прав» види об'єктів цивільних прав, перебування яких у цивільному обороті не допускається (об'єкти, вилучені з цивільного обороту), мають бути прямо встановлені у законі [25]. У ГК України аналогічні норми відсутні, оскільки зрозуміло, що вилучення речі з цивільного обороту також вказує і на вилучення або особливий режим поводження і користування такою річчю у сфері господарювання. Суб'єкт господарювання може мати ліцензію чи певний дозвіл на поводження, наприклад, зі зброєю, наркотичними речовинами, радіоактивними речовинами тощо. Можливо, речі, виключені із загального обігу, просто зберігаються на території банкрута або якимось законним чи незаконним способом потрапили до певного суб'єкта господарювання. У разі банкрутства такого суб'єкта господарювання майно, виключене з обігу, має бути обраховане, належним чином збережене та запаковане й передане представникам компетентних державних чи інших органів або організацій. Зрозуміло, що таке майно не включається до складу ліквідаційної маси.

Зазначене вказує на те, що ліквідатор передає майно банкрута, виключене з цивільного та господарського обігу, відповідним особам в установленому порядку. Про це йдеться у частині 4 статті 62 КУзПБ «Ліквідаційна маса». Тобто тут є посилання на установлений порядок. Очевидно, його треба шукати у спеціальному законодавстві, визначеному окремо для різних видів майна, виключеного з обігу. Проте без вказівки на платний характер вилучення такого майна в наведеній нормі КУзПБ залишається сподіватися, що у спеціальних нормативно-правових актах визначається платність вилучення, зокрема в банкрута, майна, виключеного з обігу, за умови, що це майно знаходиться у нього на законних підставах і належить саме йому, а не іншим особам чи суб'єктам господарювання. Вважаємо, що не буде зайвим, а, навпаки, потрібним додання до частини 4 статті 62 КУзПБ такого речення: «Якщо майно, виключене з обігу, знаходиться у складі майна банкрута на законних підставах, передача його здійснюється на платній основі».

Реалізація ліквідаційної маси здійснюється за правилами, встановленими нормами статті 63 КУзПБ «Продаж майна банкрута». Нелогічною є й сама назва статті. Якщо раніше (у статті 62. — *Прим. авт.*) йшлося про ліквідаційну масу, до якої було віднесено і майно, і майнові права, то чому тепер відбулося повернення до терміну «майно банкрута»? Очевидно, КУзПБ писався швидко, тому єдність термінології не скрізь дотримано і подекуди залишилися окремі положення від Закону України «Про відновлення...». Частина 2 названої статті передбачає продаж ліквідатором цінних паперів та похідних фінансових інструментів через професійного учасника фондового ринку в порядку, визначеному законодавством України на договірній основі [14]. Але ж цінні папери є особливим видом майна, який не має реальної вартості, а лише підтверджує наявність певних майнових прав. Узагалі в багатьох державах цінні папери майном не визнаються, а є лише документом, що підтверджує певні права на майно. Задля дотримання принципу справедливості слід зазначити, що відповідно

до назви статті 143 ГК України «Цінні папери у складі майна суб'єктів господарювання» в Україні цінні папери належать до складу майна. Проте потреба в дотриманні єдності термінології у КУзПБ вказує на необхідність зміни назви статті 63 КУзПБ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. КУзПБ, можливо, цілком виправдано не прив'язується до лише комерційного статусу боржника та банкрута. Тепер будь-який суб'єкт господарювання та навіть будь-яка людина, що не є підприємцем, може бути визнаний/визнана боржником та банкрутом. Але зробивши спробу зрівняти всі суб'єкти господарювання між собою незалежно від мети отримання та використання прибутку, принаймні перед загрозою банкрутства, законодавець не передбачив можливість некомерційним суб'єктам господарювання відповідати своїм майном на статусі оперативного управління перед кредиторами під час процедури ліквідації. Очевидно, що визначення поняття ліквідаційної маси не було змінено одночасно зі зміною визначення поняття боржника. Вважаємо, в частині 1 статті 62 КУзПБ «Ліквідаційна маса» після словосполучення «господарського відання» слід додати словосполучення «або оперативного управління».

Згідно з частиною 4 статті 62 КУзПБ «Ліквідаційна маса» ліквідатор передає майно банкрута, виключене з цивільного та господарського обігу, відповідним особам в установленому порядку. Цей порядок та особи в КУзПБ не встановлені, як і вказівка на платний характер вилучення такого майна. Спеціальне законодавство може змінюватися та не враховувати інтересів боржника (банкрута) і кредиторів. У зв'язку з цим доцільним є включення до частини 4 статті 62 КУзПБ як акта спеціального законодавства з питань банкрутства такого речення: «Якщо майно, виключене з обігу, знаходиться у складі майна банкрута на законних підставах, передача його здійснюється на платній основі».

Частиною 1 статті 62 КУзПБ «Ліквідаційна маса» до ліквідаційної маси віднесено всі види майнових активів — майно та майнові права. А стаття 63 КУзПБ «Продаж майна банкрута» звужує ці терміни. Потреба в дотриманні точності та єдності термінології у КУзПБ вказує на необхідність зміни назви статті 63 КУзПБ «Продаж майна банкрута» на «Реалізація ліквідаційної маси» з відповідними уточненнями в самому тексті статті.

Після формування ліквідаційної маси та її реалізації здійснюватиметься задоволення вимог кредиторів, підпорядковане певним правилам та в певному порядку. Їх розглянемо окремо в наступних дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Глушко С. В Кодексе о банкротстве суда отведена ключевая роль. *Судебно-юридическая газета*. Выпуск № 39 (458). 5 ноября 2018. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/127641-v-kodekse-o-bankrotstve-sudu-otvedena-klyuchevaya-rol> (дата звернення: 15.08.2020).
2. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 — господарське право; господарсько-процесуальне право. Київ. 2017. 20 с.
3. Бутирська І. А. Повноваження ліквідатора щодо виявлення майнових активів банкрута у конкурсному процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 24. Т. 2. С. 120–123.
4. Джунь В. В. Теоретико-прикладні проблеми реформування законодавства України про банкрутство : автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.04 — господарське право; господарсько-процесуальне право / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2009. 30 с.
5. Зубатенко О. М. Припинення суб'єктів господарювання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.04 — господарське право; господарсько-процесуальне право. Донецьк, 2008. 18 с.
6. Кабенюк Ю. В. Правове регулювання арбітражного управління в процедурі банкрутства в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. досліджень НАН України. Київ, 2019. 20 с.

7. Корецька С. О. Проблеми побудови ліквідаційного балансу підприємства-банкрута та шляхи їх вирішення. *Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=760> (дата звернення: 15.08.2020).
8. Лежнёва Т. М., Черноп'ятов С. В. Щодо концентрації спорів у господарському суді, який здійснює провадження у справі про банкрутство. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 144–147.
9. Пархомчук Р. І. Адміністративно-правове регулювання процедури погодження переліків ліквідаційних мас у справах про банкрутство суб'єктів господарювання з державною часткою власності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2014. № 12. Т. 1. С. 240–243.
10. Підгородецька А. Реформування системи неплатоспроможності: антикорупційна спрямованість Кодексу України з процедур банкрутства. *Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / за загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. К.: Алерта, 2019. С. 6–14.*
11. Поляков Б. М. Правові проблеми регулювання неспроможності (банкрутства) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 — господарське право; господарсько-процесуальне право / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Донецьк, 2003. 36 с.
12. Попадюк С. С. Склад майна юридичної особи, визнаної банкрутом. *Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія юридична*. 2015. Вип. 1. С. 111–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvika_2015_1_14 (дата звернення: 15.08.2020).
13. Титова О. В. Захист майнових інтересів учасників процесу ліквідації на підприємствах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 — господарське право; господарсько-процесуальне право. Донецьк, 2006. 19 с.
14. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст. 74.
15. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 29. Ст. 377.
16. Господарське право : навч. посібник у схемах і таблицях / за заг. ред. канд. юрид. наук, доц. М. Л. Шелухіна. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 616 с.
17. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 30 червня 1999 року № 784-XIV (Втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 42–43. Ст. 378.
18. Деревянко Б. В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04. Донецьк, 2014. 504 с.
19. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462.
20. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12 липня 2001 року № 2658-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 47. Ст. 251.
21. Роженко О. В. Майно: окремі проблеми класифікації. *Травневі правові читання: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти / Черкас. ін-т пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України. Черкаси, 2020. С. 155–157. URL: <http://repo.dli.donetsk.ua/handle/123456789/801> (дата звернення: 15.08.2020).*
22. Мілаш В. С. Віртуальні активи як об'єкти господарських прав. *Другі наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова* (м. Київ, 3 липня 2020 р.) / наук. ред. В. А. Устименко. Київ: НАН України; ДУ «ІЕПД імені В.К. Мамутова НАН України», 2020. С. 97–103.
23. Деревянко Б. В. Про порівняння господарської діяльності з видобутком криптовалюти («майнінгом») та здійсненням операцій із нею. *Право України*. 2018. № 5. С. 164–175.
24. Деревянко Б. В. Ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України. *Форум права*. 2017. № 3. С. 33–39. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_8.pdf (дата звернення: 15.08.2020).

25. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.

References

1. Glushko, S. V. Kodekse o bankrotstve sudu otvedena klyuchevaya rol'. *Sudebno-yuridicheskaya gazeta* [In the Bankruptcy Code, the court is assigned a key role. *Judicial-legal newspaper*]. Vypusk № 39 (458). 5 noyabrya 2018. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/127641-v-kodekse-o-bankrotstve-sudu-otvedena-klyuchevaya-rol> (data zvernennia: 15.08.2020) [in Russian].
2. Butyrskaya, I. A. (2017). *Uchasyky provadzhennia u spravi pro bankrotstvo* [Participants of the proceedings in the bankruptcy case] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.04 — hospodarske pravo; hospodarsko-protseualne pravo. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
3. Butyrskaya, I. A. (2014). *Povnovazhennia likvidatora shchodo vyjavlennia mainovykh aktyviv bankruta u konkursnomu protsesi*. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pravo»*. [The powers of liquidator to identify property assets of bankrupt in the competition process. *Uzhhorod Nationfl University Herald. Series: Law*]. Vyp. 24. T. 2. S. 120–123 [in Ukrainian].
4. Dzhun, V. V. (2009). *Teoretyko-prykladni problemy reformuvannia zakonodavstva Ukrainy pro bankrotstvo* [Theoretical and Practical Problems of Reforming Bankruptcy Legislation of Ukraine] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.04 — hospodarske pravo; hospodarsko-protseualne pravo / Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. K. 30 s. [in Ukrainian].
5. Zubatenko, O. M. (2008). *Prypynennia subiektiv hospodariuvannia* [Stopping of economic subjects] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : 12.00.04 — hospodarske pravo; hospodarsko-protseualne pravo. Donetsk. 18 s. [in Ukrainian].
6. Kabenok, Yu. V. (2019). *Pravove rehuliuвання arbitrazhnoho upravlinnia v protseduri bankrotstva v Ukraini* [Legal regulation of arbitration management in bankruptcy procedures in Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.04 / In-t ekonomiko-prav. doslidzhen NAN Ukrainy. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
7. Koretska, S. O. *Problemy pobudovy likvidatsiinoho balansu pidpriemstva-bankruta ta shliakhy yikh vyrishennia. Efektyvna ekonomika: elektronne naukove fakhove vydannia*. [Problems of prompting the liquidation of the balance of the enterprise-bankrupt that way and the news. *Effective economy*]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=760> (data zvernennia: 15.08.2020) [in Ukrainian].
8. Lezhnieva, T. M., Chernop'iatov, S.V. (2020). *Shchodo kontsentratsii sporiv u hospodarskomu sudi, yakyi zdiisniuie provadzhennia u spravi pro bankrotstvo*. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. [On concentrating controversies in the commercial court which is considering bankruptcy case. *Legal Science Electronic Journal*]. № 3. S. 144–147 [in Ukrainian].
9. Parkhomchuk, R. I. (2014). *Administratyvno-pravove rehuliuвання protsedury pohodzhennia perelikiv likvidatsiinnykh mas u spravakh pro bankrotstvo subiektiv hospodariuvannia z derzhavnoiu chastkoiu vlasnosti*. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia: «Yurysprudentsiia»*. [Administrative and legal regulation of the procedures for approval of lists of liquidation estates in cases of bankruptcy of economic entities with the share of public property. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence*]. № 12. T. 1. S. 240–243 [in Ukrainian].
10. Pidhorodetska, A. (2019). *Reformuvannia systemy neplatospromozhnosti: antykoruptsiina spriamovanist Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrotstva* [Reform of the insolvency system: anti-corruption direction of the Ukrainian Code of Bankruptcy Procedure]. *Zastosuvannia norm Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrotstva. Zbirka naukovykh statei. Za zahalnoiu redaktsiieiu d. iu. n., suddi Verkhovnoho Sudu. K.: Alerta. S. 6–14* [in Ukrainian].
11. Poliakov, B. M. (2003). *Pravovi problemy rehuliuвання nespromozhnosti (bankrotstva)* [Legal problems of regulation of incapacity (bankruptcy)] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.04 — hospodarske pravo; hospodarsko-protseualne pravo / Instytut ekonomiko-pravovykh doslidzhen NAN Ukrainy. Donetsk. 36 s. [in Ukrainian].
12. Popadiuk, S. S. (2015). *Sklad maina yurydychnoi osoby, vyznanoi bankrutom*. *Naukovyi visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii. Seriiia: Yurydychna*. [Lane warehouse of a legal entity, declared bankrupt.

Scientific bulletin of the Lviv Commercial Academy. Series: Legal]. Vyp. 1. S. 111–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlkau_2015_1_14 (data zvernennia: 15.08.2020) [in Ukrainian].

13. Tytova, O.V. (2006). Zakhyst mainovykh interesiv uchasnykiv protsesu likvidatsii na pidpriemstvakh [The Protection of Property Interests of the Liquidation Process Participants at the Enterprises] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.04 — hospodarske pravo; hospodarsko-protseualne pravo. Donetsk. 19 s. [in Ukrainian].

14. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva [Bankruptcy Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 18 zhovtnia 2018 roku № 2597-8. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2019. № 19. St. 74 [in Ukrainian].

15. Pro zovnishnoekonomichnu diialnist [On Foreign Economic Activities] : Zakon Ukrainy vid 16 kvitnia 1991 roku № 959-12. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR. 1991. № 29. St. 377 [in Ukrainian].

16. Hospodarske pravo [Economic Law] : navch. posibnyk u skhemakh i tablytsiakh / za zah. red. kand. yuryd. nauk, dots. M. L. Shelukhina. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2006. 616 s. [in Ukrainian].

17. Pro vidnovlennia platospromozhnosti borzhnyka abo vyznannia yoho bankrutom [On Restoring a Debtor's Solvency or Recognizing It Bankrupt] : Zakon Ukrainy vid 30 chervnia 1999 roku № 784–14 (Vtratyv chynnist). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1999. № 42–43. St. 378 [in Ukrainian].

18. Derevianko, B.V. (2014). Pravove rehuliuвання hospodarskoi diialnosti navchalnykh zakladiv [The legal regulation of economic activities of educational institutions] : dys. ... dokt. yuryd. nauk : 12.00.04. Donetsk. 504 s. [in Ukrainian].

19. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [The Commercial Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 436-4. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2003. № 11. St. 462 [in Ukrainian].

20. Pro otsinku maina, mainovykh prav ta profesiinu otsinochnu diialnist v Ukraini [On Appraisal of Property, Property Rights and Professional Appraisal Activity in Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 12 lypnia 2001 roku № 2658-3. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2001. № 47. St. 251 [in Ukrainian].

21. Rozhenko, O.V. (2020). Maino: okremi problemy klasyfikatsii [Property: some classification problems]. Travnevi pravovi chytannia: materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii zdobuvachiv ta vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity. Cherkas. in-t pozhezhnoi bezpeky im. Heroiv Chornobylia NUTsZ Ukrainy. Cherkasy. S. 155–157. URL: <http://repo.dli.donetsk.ua/handle/123456789/801> (data zvernennia: 15.08.2020) [in Ukrainian].

22. Milash, V.S. (2020). Virtualni aktyvy yak obiekty hospodarskykh prav [Virtual assets as objects of economic rights]. Druhi naukovy chytannia pamiati akademika V.K. Mamutova (m. Kyiv, 3 lypnia 2020 r.) / nauk. red. V.A. Ustymenko. Kyiv: NAN Ukrainy; DU «IEPD imeni V.K. Mamutova NAN Ukrainy». S. 97–103 [in Ukrainian].

23. Derevianko, B.V. (2018). Pro porivniannia hospodarskoi diialnosti z vydobutkom kryptovaliuty («maininhom») ta zdiisnenniam operatsii iz neiu. Pravo Ukrainy. [On the Comparison of Business Activity with Cryptocurrency Production («Mining») and Transactions with It. Law of Ukraine]. № 5. S. 164–175 [in Ukrainian].

24. Derevianko, B.V. (2017). Ryzyky zdiisnennia operatsii z kryptovaliutoiu (bitkoinamy) hromadian i subiektiv hospodariuvannia Ukrainy. [Risks of Operations with Cryptocurrency (Bitcoins) for Citizens and Economic Entities of Ukraine]. Forum prava. № 3. S. 33–39. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_8.pdf (data zvernennia: 15.08.2020) [in Ukrainian].

25. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 435-4. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2003. № 11. St. 461 [in Ukrainian].

Bohatyr Viktor,

Aspirant

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8340-6388>

ON ISSUES OF LEGAL SUPPORT FOR THE FORMATION AND SALE OF THE LIQUIDATION ESTATE OF A BANKRUPT

The article analyzes the provisions of the Bankruptcy Code of Ukraine, which relate to the legal support for the formation and sale of the liquidation estate of a bankrupt. The purpose of the article is to determine inaccurate norms and provisions of the legislation, which determine the rules for the formation and sale of the liquidation estate of a bankrupt, and to provide proposals for their clarification. The Bankruptcy Code of

Ukraine does not have a reference to only the commercial status of a debtor and a bankrupt. Now any economic entity and even any person who is not an entrepreneur can be declared a debtor and bankrupt. However, having made one step in favor of equalizing all economic entities with each other, regardless of the purpose of obtaining and using profits, the legislator did not provide for the possibility for non-commercial economic entities to be liable to the full extent of its property at the status of operational management to creditors in the liquidation procedure. Obviously, the definition of the concept of liquidation estate was not changed simultaneously with the change in the definition of the concept of a debtor. It seems feasible to add the phrase “or operational management” after the phrase “economic management” in part 1 of Article 62 “Liquidation Estate” of the Bankruptcy Code of Ukraine. Pursuant to part 4 of Article 62 “Liquidation Estate” of the Bankruptcy Code of Ukraine, the liquidator transfers the bankrupt’s property, which is excluded from civil and economic turnover, to the relevant persons in the prescribed manner. This procedure and the persons are not established and specified in the Bankruptcy Code of Ukraine, as well as there is no indication of the reimbursable nature of the seizure of such property. Special legislation may change and not take into account the interests of the debtor (bankrupt) and creditors. In this regard, it is feasible to include the sentence “If the property that is excluded from turnover is legally included in the bankruptcy property, it is transferred on a reimbursable basis” in part 4 of Article 62 of the Bankruptcy Code of Ukraine, which is an act of special legislation on bankruptcy issues. Pursuant to part 1 of Article 62 “Liquidation Estate” of the Bankruptcy Code of Ukraine, liquidation estate includes all types of property assets – property and property rights. Article 63 “Sale of Bankruptcy Property” of the Bankruptcy Code of Ukraine narrows these terms. The need to maintain the accuracy and unity of terminology in the Bankruptcy Code of Ukraine indicates the need to change the name of Article 63 “Sale of Bankrupt’s Property” of the Bankruptcy Code of Ukraine to “Sale of Liquidation Estate” with appropriate clarifications in the text of the article.

Key words: *economic entity; bankruptcy; debtor; bankrupt; liquidation; liquidation estate; property; right of operational management.*

Надійшла до редколегії 15.08.2020

Зразок для цитування:

Богатир В. К. Окремі питання правового забезпечення формування та реалізації ліквідаційної маси банкрута. *Правовий часопис Донбасу.* 3 (72). 2020. С. 86—95. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-86-95>